

Eigenlijk zou je er je grootste vijand nog niet naartoe willen sturen: de Gronings-Drentse Veenkoloniën. Ongezelligheid troef daar aan die langgerekte kanalen, met aan weerszijden eindeloze huizen met puntdaken, alleen onderbroken door haaks daarop staande 'linten' die de dorpen met elkaar verbinden. Zo op het eerste gezicht een droefmakend gebied. Des te verrassender is de entree van één van die kernloze Drentse dorpen, Emmer-Compascuum, waar de bezoeker visueel in het nauw wordt gebracht door de Lichtsluis van Loes Heebink.

Loes Heebink Neon brengt

Zoals de meeste veenkoloniale dorpen heeft ook Emmer-Compascuum geen echte dorpskern. Of liever gezegd had, want sinds juni 1994 is in het kader van een totale reconstructie, het centrum volledig op de schop gegaan. Zodanig dat het betreffende gebied tussen De Runde, Spel en Spil in de volksmond de bijnaam de Gouden Driehoek heeft gekregen. En het einde is nog niet in zicht, want er wordt nog driftig gebouwd in 'Emmercompas'. Vóór eind 1997 moet er nog eens een groot aantal woningen bijkomen, waaronder 'beschutte' woningen voor ouderen, een woonzorg-complex en een uitbreiding van het winkelbestand. Op zich allemaal niet zo spraakmakend dat een toeristisch uitstapje nu direct een must wordt, ware het niet dat komend vanuit Emmen, al deze dorpsvernieuwing slechts op een heel bijzondere manier te bereiken is, namelijk via de Lichtsluis van beeldend kunstenaar Loes Heebink. Of, zoals Sjouke Dekker van het Centrum voor Beeldende Kunst in Emmen het noemt: *'Een beeldende ingreep in de monotonie van een kanaaldorp zonder water. Ook in het donker is er geen ontkomen aan. De Lichtsluis moet gepasseerd worden zoals vroeger de sluis in de Runde.'*

Een neon kubus

Voor Loes Heebink, die van oorsprong niet uit Drenthe komt maar al jaren in Meppel woont, was deze sluis dan ook een van de uitgangspunten bij het maken van het ontwerp waarmee zij in 1991 meedong naar de opdracht van de gemeente Emmen. *'Het was een ruime opdracht waarin moest worden voldaan aan drie uitgangspunten. Het object moest verkeersremmend werken en de strenge scheiding door de verkeersweg verzachten. Het moest iets toevoegen aan de beleving van het vernieuwde centrum door middel van geluid, licht kleur en massa, en het kunstwerk moest worden geïntegreerd in de civieltechnische*

voorzieningen.' Een hele klus voor de kunstenaar die de laatste jaren ruim in de opdrachten zit, en onder meer de (mede)maakster is van de conisch objecten aan het Hoornse Meer, op de grens van Groningen en Drenthe. Net als bij dit beeld, dat ze samen maakte met Carlo Kroon, maakte ze in Emmer-Compascuum gebruik van neon. Een spectaculair effect als het Drentse dorp zich in het donker hult en de kubus van 3x3x3 m in roestvrij staal en neon in primaire kleuren, zich van verre aandient. Heebink, die haar sluis 'een gebaar' noemt, is blij verrast met de bijkomende factor dat het geluid verandert wanneer je al rijdend met je auto de verkeerssluis passeert. *'Deze beleving van de sluis was voor mij geen uitgangspunt, maar ik ben er wel tevreden mee. Niet alleen visueel onderga je de vernauwing, maar je hoort en voelt hem ook. Overigens is dat geen prestatie van mij maar van de technici van de gemeente Emmen die bedachten dat de witte betonnen zijkanalen wel erg vies zouden kunnen worden door opspattend water. Om dat te voorkomen loopt de rijbaan naar de kanten toe omhoog, en is in het midden een roestvrijstaal afwatering geprojecteerd. Door die vorm kantelt je auto een beetje naar links en verandert het geluid onder de banden. Heel spannend en mooi meegenomen dat het zo werkt.'* Het 'gebaar' is opvallend door zijn maatvoering, volume en a-symmetrie, en wordt ondersteund door de toepassing van kleur voor dag en nacht. Niet alleen de kubus heeft lineaire vormen in primaire dag- en nachtkleuren, maar ook de grijs betonnen muren aan weerszijden van de doorgangsweg zijn voorzien van kleur en neon, waarbij de indruk ontstaat dat de kleuren zich in elkaar spiegelen. Verder wordt het wegbeeld nog meer versmald door het gebruik, over de gehele lengte van de sluis (70 m), van gootstroken met ruwe klinkers en een dubbele reflecterende middenstreep. Het zijn vooral deze lijnen die de bedoeling van Heebink belicha-

oude sluis weer tot leven

men. *'Ik wilde in het ontwerp iets van de geschiedenis van het dorp laten uitkomen. Een van de eerste dingen die mij opviel was het langgerekte karakter. Het beeld moest die lengte aangeven.'* Omdat Heebink veel met vacuüm en licht bezig was, werd het een combinatie: een langgerekte sluis, met een zuigende, vernauwde werking, geaccentueerd door dagen nachtkleuren. De grote kubus, die op het hoogste deel van de muur staat, is een uitvergroting van de vorm die bij de reconstructie van het dorp veel werd toegepast als sluitsteen in gemetselde muurtjes. Of zoals Sjouke Dekker, een van de leden van de adviescommissie het noemt: *'De kubus is als het ware het beeldmerk geworden van het dorp.'*

Visueel hoogstandje

Dat een dergelijk - letterlijk - visueel hoogstandje in Emmer-Compascuum niet zonder slag of stoot tot stand kwam, zal niet verbazen. Het boe-geroep was niet van de lucht, toen de middenstand en omwonenden voor het eerst lucht kregen van het zeven meter lange en drie meter hoge kunstwerk. *'De Berlijnse muur is net gesloopt en nu krijgen wij er een voor onze neus,'* was één van de klachten die tijdens inspraakrondes werd gehoord. *'Het is inherent aan het werken met opdrachten,'* aldus Loes Heebink. *'Het duurt vaak lang, en als je pech hebt zoals met deze opdracht, wel vreselijk lang.'* Ze zag dan ook een eindeloze stroom bezwaarschriften aan zich voorbij trekken. Een bijkomend voordeel was dat ze om het tij te keren onder meer voorlichting ging geven op scholen. *'Ik heb vijftien jaar in het onderwijs gezeten en altijd met veel plezier. Basisscholen waren daar nog niet bij.'* Genoten heeft ze vooral van de vaak kritische opmerkingen die de jeugd maakte. *'Ik merkte daardoor dat het beeld heel sterk onder de bevolking leefde, en dat er thuis veel over werd gepraat. Zo maakte een leerling zich hevig zorgen over het naar elkaar toe lopen van de rijweg.'*

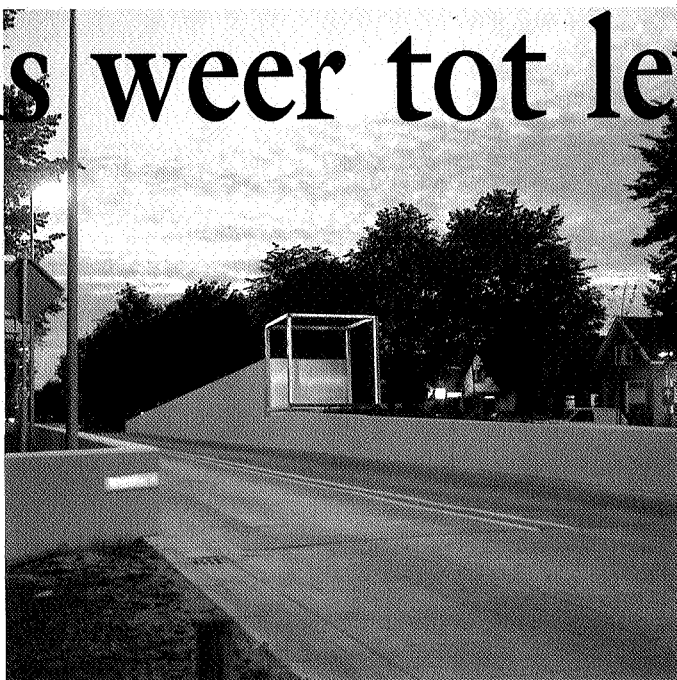

Foto Loes Heebink

Hij was bang dat de auto's het op die helling niet zouden redden en tegen elkaar aan zouden rijden.'

Duurzaam en energiezuinig

Afgezien van het tijdrovende aspect was de Emmer opdracht voor Loes Heebink een unieke ervaring. Een luxe opdracht, zo zegt ze zelf, waarbij ze zich voor het eerst niet hoefde te bekommeren om technische aspecten, omdat die onder de verantwoordelijkheid van experts van de gemeente Emmen vielen. Het moest bijvoorbeeld vandaalbestendig worden. Tot haar verbazing is er overigens nog geen graffiti op de betonnen muren, en heeft Emmer-Compascuum nog geen jeugdige inwoner in de kubus zien hangen. Een ander aandachtspunt was het zoeken naar zo duurzaam mogelijke en energiezuinige oplossingen. De uitvoering van het beeld moest ook gelijk lopen met de totale reconstructie

van het dorp, waarbij Heebink regelmatig in contact kwam met civieltechnische voorzieningen die geïntegreerd moesten worden in het beeld. Loes Heebink is er uiterst tevreden mee, en ook wel een beetje trots dat de verkeerssluis uiteindelijk onderdeel werd van de feestelijke opening van de reconstructie van het dorp in 1994. *'Soms als ik ernaar kijk, dan denk ik: het is bijna architectuur. Dat heb ik toch maar even gedaan.'* Sjouke Dekker formuleert het zo: *'Werkelijkheid en fantasie; in Emmer-Compascuum zijn beide elementen aanwezig in deze dorpsmarkeringsluis die afremt en regelmatig 'lichijaren' vooruit kan. De vreemdeling dient voortaan Emmer-Compascuum met respect te benaderen.'*